

Добираючи методи навчання, необхідно враховувати рівень актуального й потенційного розвитку дитини, ступінь складності досліджуваного матеріалу, специфіку використовуваних дидактичних засобів, вікові й індивідуальні особливості дитини, цілі і завдання навчання.

Успіх роботи дитини значною мірою залежить від її здатності контролювати й оцінювати свої дії. Тож вона має навчитися працювати за вказівкою педагога й спрямовувати свою увагу не лише на результат, а й на сам процес. Цьому сприяють такі завдання, як-от: «Пройди лабіринт за схемою», «Намалюй таку саму фігуру», «Продовж ряд», вправи на кодування тощо.

Серед ефективних засобів логіко-математичного розвитку дітей 5–6 років виокремлюємо художнє слово (віршовані задачі, задачі-розповіді, задачі-жарти), народну педагогіку (казки, загадки, прислів'я), проблемні ситуації та завдання, завдання з елементами пошуку, дидактичні ігри і вправи.

Матеріали дослідження є спробою обґрунтувати загальні педагогічні основи логіко-математичного розвитку старших дошкільників. Виникає проблема досконалого вивчення психолого-педагогічних особливостей розвитку математичних здібностей дітей старшого дошкільного віку та першокласників, а також співпраці дошкільного закладу, школи та родини.

Література

1. Баглаєва Н. І. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят / Н. І. Баглаєва // Дошкільне виховання. – 1999. – № 7. – С. 3–4. **2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні** // Дошкільне виховання. – 1999. – № 1. – С. 6–9. **3. Белошистая А. В.** Дошкольный возраст : формирование и развитие математических способностей / А. В. Белошистая // Дошкольное воспитание. – 2000. – № 2. – С. 69–79. **4. Зайцева Л. І.** Математична компетентність : диференційований підхід / Л. І. Зайцева // Палітра педагога. – 2004. – № 2. – С. 16–17. **5. Каданкова Н. Н.** Психологические особенности детей при переходе от младшего к старшему дошкольному возрасту. Феномен п'яти лет : дис. ... канд. психол. наук / Н. Н. Каданкова. – М., 2000. – 151 с. **6. Скворцова С.** Логіко-математична компетентність дитини : Наступність довілля і школи / С. Скворцова // Дошкільне виховання. – 2011. – № 5. – С. 13–18.

УДК 378 (082)

О. В. Катеруша,
кандидат пед. наук, доцент,
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЕКТУВАННІ МЕТИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Катеруша О. В. Компетентнісний підхід у проектуванні мети навчання іноземних мов.

У статті розкрито шляхи формування комунікативних знань, умінь, навичок і способів комунікативної поведінки, які є метою тактичного й оперативного рівнів компетентнісного підходу.

Ключові слова: компетентнісний підхід, комунікативна поведінка, іноземні мови.

Катеруша О. В. Компетентностный подход в проектировании цели обучения иностранным языкам.

В статье раскрыты пути формирования коммуникативных знаний, умений, навыков и способов коммуникативного поведения, которые составляют цель тактического и оперативного уровней компетентностного подхода.

Ключевые слова: компетентностный подход, коммуникативное поведение, иностранные языки.

Katerusha O. V. Competence approach in the design of purpose of training of language teaching.

The article reveals ways of communicative knowledge development, skills and methods of communicative behavior that is the purpose of the tactical and operational levels of competent approach.

Key words: competence approach, communicative behavior, foreign languages.

В умовах сучасної інформаційної епохи стрімко розширюються міжнародні ділові і політичні контакти у професійній сфері спілкування, створюються численні міжнародні організації, фірми, підприємства, банки. У зв'язку із розвитком глобальних комп'ютерних мереж, доступністю отримання інформації та обміну досвідом із зарубіжними партнерами різко зросла потреба у фахівцях, які на високому рівні володіють іноземною мовою. Успішне досягнення цілей професійної взаємодії, професійного зростання неможливе без вияву низки особистісних і професійних якостей.

Отже, навчання кожної дисципліни у ВНЗ повинне становити систему, реалізуючи цілі засвоєння студентами знань, вироблення вмінь у тісному взаємозв'язку з розвитком їхньої особистості, готовності до професійної діяльності, формуванням ключових компетенцій. Сформовані ключові компетенції студентів ВНЗ сприяють більш успішному й ефективному здійсненню професійних функцій. Уведення ключових компетенцій до системи навчання іноземних мов студентів ВНЗ зумовлює переорієнтування цілепокладання в навчанні іноземної мови.

На думку А. Новікова, цілепокладання є побудовою процесу визначення мети [1].

Проблема зміни цілепокладання в навчанні іноземних мов зумовлена недоліками традиційного підходу. Як правило, навчання іноземних мов у ВНЗ зводиться до механічних маніпуляцій зі структурами, перекладу і заучування висловлювань за темами, вивчення лексичного і граматичного аспектів мови, навчання читанню літератури за фахом. Граматико-перекладний метод навчання не забезпечує активного розвитку особистісних і професійних якостей студентів. Без занурення в активну розумову діяльність, пов'язану із самостійним пошуком і засвоєнням інформації, творчим підходом до вивчення іноземних мов, рівень сформованості якостей особистості майбутнього фахівця буде невисоким.

Отже, формування знань, умінь і навичок обмежує цілі навчання і виховання вузько предметним утворенням і недостатньо враховує сутність компетентності людини в умовах конкуренції на ринку праці. Орієнтуючись на таке навчання іноземних мов, ВНЗ не може забезпечити майбутнього спеціаліста рівнем володіння іноземною мовою, достатнім для участі в міжнародному спілкуванні і для саморозвитку. Приєднання України до Болонського процесу виводить українську освіту до єдиного освітнього простору. У матеріалах симпозіуму «Ключові компетенції для Європи» запропоновано списки ключових компетенцій, що надають змогу описати інтегральну характеристику особистості, у якій ураховується не тільки знання, уміння і навички, але й мотивація до діяльності, необхідний рівень розвитку інтелекту, особистісні якості, а також ступінь засвоєння культурних та етичних норм.

В умовах сучасного ринку праці потрібна компетентність більш високого рівня, зокрема така, що перевищує здатність розповідати іноземцям про «географічне положення і традиції нашої країни». У ВНЗ, окрім здатності і готовності до міжособистісної інтелектуальної взаємодії іноземною мовою, у студентів необхідно формувати готовність до професійного спілкування. Компетентнісний підхід до навчання іноземних мов відкриває можливість для більш якісної підготовки студентів, реальної професійної діяльності, включаючи знання предмета, здійснення продуктивної діяльності й активізацію своїх особистісних ресурсів. Реалізація компетентнісного підходу дозволяє максимально органічно поєднати процеси навчання, розвитку та виховання особистості студентів засобами іноземної мови.

Формування комунікативних знань, умінь, навичок і способів комунікативної поведінки є метою тактичного й оперативного рівнів компетентнісного підходу (рис.1).

З наведеної схеми констатуємо, що цілі кожного рівня перебувають у тісному взаємозв'язку і підпорядковані загальному результату – формуванню ключових

компетенцій засобами мови, що вивчається, забезпечує не тільки оволодіння іноземною мовою, але й розвиток професійних та особистісних якостей учнів.

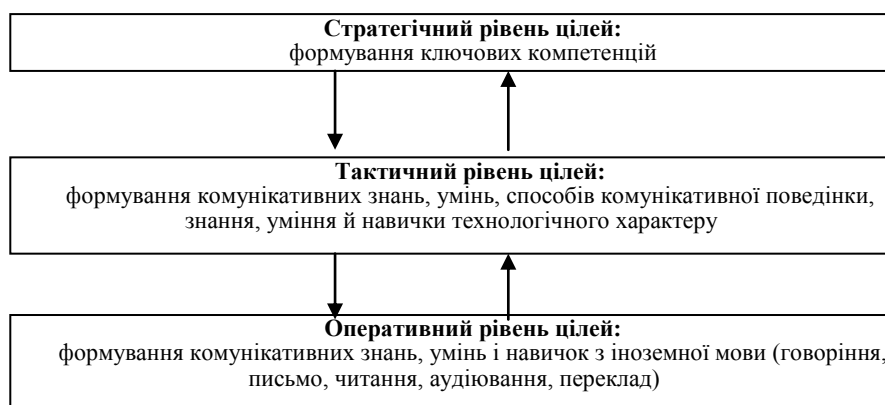

Рис.1. Взаємозв'язок цілей компетентнісного підходу у вивченні іноземних мов.

Стратегічна мета передбачає оволодіння знаннями, уміннями й навичками технологічного характеру (уміння працювати з книгою, послідовно висловлювати свої думки, робити навчальні записи, користуватися сучасними технологіями навчання), що забезпечують процес оволодіння не тільки мовою, але й іншими навчальними дисциплінами. Це широке розуміння мети диференціюється залежно від конкретних умов навчання мови. Виникає необхідність виокремлювати тактичний і оперативний рівні цілей навчання з кожного виду мовленнєвої діяльності і аспекту мови в межах кожного етапу і профілю навчання.

У системі загальної і професійної освіти склалися різні підходи до визначення поняття «компетенції». Наприклад, для мовної компетенції Рада Європи (1990) виокремлює стратегічну, соціальну, мовну і навчальну.

У роботі Дж. Равена [2] «компетентність» визначається як «мотивована здатність», яка співвідноситься з цінностями людини.

У 1990 р. в роботі Н. Кузьміної на матеріалі педагогічної діяльності компетентність розглядається як «властивість особистості».

Ідея розвитку особистості, її здібностей та індивідуальних якостей особливо відбивається в освітніх моделях останніх десятиліть. Однією з таких моделей є модель особистісно зорієнтованої освіти.

Особистісно зорієнтоване навчання спрямоване на формування особистісних та індивідуальних властивостей і якостей людини, майбутнього фахівця, його особистісної й індивідуальної компетентності. Завданнями такого підходу є розвиток таких здібностей особистості, як самостійність, професійна здатність, здатність до творчої й активної трудової діяльності.

Комунікативний підхід має на меті організацію іншомовного матеріалу, що забезпечує практичне використання іноземних мов як засіб комунікації. Комунікативний підхід базується на теорії цілеспрямованої роботи й теорії мовної діяльності.

Особистісно зорієнтований підхід у навчанні іноземних мов передбачає особливий акцент соціокультурного складника іншомовної комунікативної компетенції. Особистісно зорієнтований підхід означає, що в центрі навчання перебуває студент як суб'єкт навчальної діяльності, а система навчання передбачає максимальне врахування індивідуально-психологічних і вікових особливостей, інтересів особистості студента.

У комунікативному й особистісно зорієнтованому підходах знаходить свою інтерпретацію діяльнісний підхід. Навчання мови має діяльнісний характер, оскільки реальне навчання на заняттях здійснюється у процесі мовної діяльності, за допомогою якої студенти прагнуть розв'язувати реальні й уявні завдання. Об'єктом навчання є мовна діяльність у таких видах: говоріння, читання, письмо, аудіювання. Кінцевою метою

навчання є формування і розвиток комунікативної компетенції, тобто готовність і здатність студента до мовного спілкування.

У сучасних мінливих умовах розвитку світового ринку якість підготовки молодих фахівців не завжди відповідає очікуванням роботодавців. Компетентнісний підхід покликаний розв'язати цю суперечність між вимогами до сучасного кваліфікованого фахівця і реальною підготовкою у виші. Упровадження до системи освіти компетентнісного підходу дозволить реалізувати розроблені раніше підходи в освітньому процесі, оскільки виокремлення компетенцій у змісті навчальних курсів дозволяє відібрати ті знання, уміння і навички, які найбільш значимі для формування ціннісних орієнтацій.

Компетентнісний підхід, як слушно зазначає І. Зимня, дозволить посилити практико-орієнтованість освіти, її предметно-професійний аспект, підкреслює роль досвіду, вмінь практично реалізувати знання, розв'язувати завдання [3].

Як підкреслюється дослідниками, які плідно працюють в окресленому напрямі, компетентнісний підхід, ключові компетенції становлять діяльнісні характеристики майбутнього фахівця, вивляються в умінні мобілізувати отримані знання і досвід, розв'язувати проблеми, в умінні проектувати свої дії. Це означає оволодіння знаннями, уміннями і навичками через діяльність і в діяльності.

Вимога сучасного суспільства до випускника ВНЗ, його професійних особистісних якостей відбивається також у вимогах до володіння іноземною мовою, які визначають кінцеві цілі іншомовної підготовки.

Прийнято виокремлювати стратегічний, тактичний і оперативний рівні цілей навчання. Стратегічна мета визначається як провідна, оскільки спрямована на формування ключових компетенцій, що відображає потребу суспільства в оволодінні іноземною мовою як засобом розвитку особистості, його професійних й особистісних якостей. За допомогою компетенцій студенти опановують функціональною грамотністю, що забезпечує ефективне виконання професійних функцій із використанням іноземної мови. Компетентнісний підхід у проектуванні цілей навчання іноземних мов забезпечує більш якісну підготовку до реального професійного життя, передбачаючи знання предмета й реалізацію своїх особистісних ресурсів.

Література

1. Новиков А. М. Образовательный проект (методология образовательной деятельности) / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – М. : Эгвес, 2004. – 120 с. **2. Равен Дж.** Компетентность в современном обществе: явление, развитие и реализация / Дж. Равен ; [пер. з англ.]. – М. : Когито-Центр, 2002. – 396 с. **3. Зимняя И. А.** Компетентность человека – новое качество результата образования / И. А. Зимняя // Проблемы качества образования. – Кн. 1. Актуальные задачи обновления и развитие образовательных стандартов. – М., 2003. – 66 с.

УДК 37.091.2-057.87:03

В. В. Кирикилиця,
аспірант,

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ РОБОТИ ЗІ СЛОВНИКАМИ

Кирикилиця В. В. Експериментальне дослідження активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі роботи зі словниками.

У статті на основі аналізу результатів експериментального дослідження визначено рівні сформованості критеріїв активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі роботи зі словниками.

Ключові слова: навчально-пізнавальна діяльність, критерії активізації, показники, рівні сформованості, дослідження, робота зі словниками.